

ВІДГУК

офіційного опонента кандидата мистецтвознавства

ПОНОМАРЕНКО Олени Юріївни

на дисертацію ТОНХАІЗЕР – ВОЄВОДИНОЇ Ольги В'ячеславовни

**«Спадкоємність традицій Ференца Ліста в угорській фортепіанній школі
другої половини ХХ – початку ХХІ ст. (на прикладі діяльності
Дебреценських піаністів)»»,**

**яка представлена до захисту на здобуття наукового ступеня кандидата
мистецтвознавства за спеціальністю 17.00.03 – Музичне мистецтво**

Актуальність та новизна теми кандидатської дисертації Ольги В'ячеславовни Тонхаізер – Воєводиної очевидні та не вимагають складного опосередкованого доказу. Дійсно, вивчення національної музичної виконавської культури та педагогіки є актуальним завданням сучасного мистецтвознавства, до якого належить і угорське піаністичне мистецтво. У його багатовекторному розвитку на сучасному етапі визначну роль відіграють фактори історичного походження, причини та обставини, що сприяли формуванню власних рис угорських музикантів- піаністів.

Серед проблем вивчення національного піаністичного мистецтва важливе місце займає комплекс питань про регіональні фортепіанні школи. Цим пояснюється велика зацікавленість дисертанткою дебреценською піаністичною школою та творчою діяльністю її видатних представників.

Наукову проблематику дисертації О. В. Тонхаізер – Воєводиної можна віднести до разряду найбільш складних та нерозроблених у музикознавстві. Сучасний вектор розвитку музикознавчої науки охоплює проблеми культури та мистецтва, які довгий час перебували на периферії дослідницького інтересу. Вивчення на новому витку спіралі традицій, в контексті даної роботи традицій фортепіанної школи Ф.Ліста, видається важливим і сучасним, а також є своєрідним барометром рівня професійної підготовки педагога-фахівця в галузі музичного мистецтва не тільки сучасної Угорщини, а й далеко за її межами.

Мета дисертації за чіткою авторською формулюванням – «полягає у всебічному дослідженні особливостей угорської фортепіанної школи з позиції лістівських традицій та їх втіленні представниками Дебреценської піаністики» (с. 6).

Таким чином, поряд з історичним аспектом в дослідженні О. В. Тонхаізер – Воєводиної вперше була здійснена спроба аналізу педагогічної, навчально-методичної та виконавської діяльності представників сучасної угорської фортепіанної школи в аспекті естетико-стильових принципів виконавської манери та засад педагогіки Ф. Ліста, а також, особливостей використання у професійній діяльності практичних спостережень та методичних напрацювань, власних інтерпретацій творів Ф. Ліста, що у даному синтезі традиційного та новаторського складають основу розвитку національної угорської фортепіанної школи.

Обраний автором ракурс дослідження визначив наукову новизну основних положень дисертації.

Частковими завданнями виступають питання:

- історичних передумов виникнення угорської фортепіанної школи;
- європейських традицій, їх впливу на формування виконавських та педагогічних засад угорської фортепіанної школи;
- ідейних та естетико-стильових принципів виконавської та педагогічної діяльності Ф. Ліста.

До позитивних сторін роботи слід віднести ґрунтовний та різнобічний підхід до явищ, що вивчаються, новизну багатьох теоретичних спостережень та естетичних оцінок.

Автор докладно досліджує:

- етапи розвитку угорської фортепіанної школи;
- педагогічні настанови видатних угорських піаністів;
- специфіку угорських навчально-педагогічних посібників, присвячених мистецтву фортепіанної гри;

- вплив традицій піанізму Ф. Ліста на педагогічну та виконавську діяльності сучасних угорських музикантів;
- особливості педагогіки Дебреценських піаністів як представників угорської фортепіанної школи;
- специфіку виконавського стилю визначних угорських піаністів ХХІ століття в інтерпретації Першого фортепіанного концерту Ф. Ліста.

Висвітлюючи грані проблематики, які пов'язані з об'єктом і предметом дослідження, О. В. Тонхаізер – Воеводіна спирається на солідний загальнотеоретичний і методологічний фундамент, що був закладений працями видатних музикознавців, істориків, дослідників ближнього та дальнього зарубіжжя і безпосередньо українських. Повно, якщо не вичерпно, враховані праці, на жаль, нечисленні, які стосуються цієї теми. Проте, у контексті даної проблеми з більш загального кола літератури варто було б зазначити праці Скребкової-Філатової М. «Виконавський стиль і варіантна множинність інтерпретацій», Зінькевич О. «Логіка художнього процесу як історико-методологічна проблема».

Структура дисертації вдало відображає послідовність розгляду поставлених завдань, складається зі вступу, трьох розділів, розбитих на підрозділи, висновків до кожного розділу, а також загальних висновків, списку використаних джерел (251 позиція), двох додатків (інтерв'ю з піаністами міста Дебрецен та панорама прізвищ династії угорських піаністів від Ф.Ліста, його учнів до сучасних педагогів- музикантів).

У першій главі та підрозділах, мова йде про передумови створення угорської фортепіанної школи та роль Ф. Ліста – засновника професійної музичної освіти в Угорщині, який поєднував у власній виконавсько-педагогічній діяльності національний та європейський компоненти, синтез яких став базовим для створення саме національної угорської музичної освіти.

Безумовно позитивним фактором роботи є акцент зроблений автором на комплексному вивченні національної специфіки угорської піаністичної школи від часів її зародження, періоду розвитку до сучасності. На наш погляд, у даній главі хотілося б більш повно надати інформацію про музикантів, які стояли у джерел розвитку фортепіанного виконавства Угорщини. Наприклад, Іштван Барталуш, інформації про нього небагато, а у вашій роботі це було б доцільним.

У другій главі дисертації, розбитій на підрозділи, автор розглядає процеси становлення та особливості еволюції сучасного етапу угорської фортепіанної школи, надана інформація про вагомий внесок угорських визначних музикантів кінця ХІХ – поч. ХХ ст., що стояли у джерел формування національної фортепіанної школи. Цікавими у даній главі стають питання про специфіку педагогічної діяльності учнів – послідовників Ф. Ліста: Арпада Сенді, Іштвана Томана, Маргіт Варро. Дисертантка приділяє значну увагу їх методичним працям, детально розглядає основні положення і пріоритети методик викладання даних музикантів, що стали основою нової педагогіки, та на базі якої було виховано не одне покоління угорських виконавців. Цінним, на наш погляд, є акцент, зроблений автором, на діяльності молодих піаністів у ХХ ст. із власними стильовими установами та індивідуальними можливостями. О. В. Тонхаізер – Воєводіна детально розглядає виконавчі портрети, специфіку їх педагогічної діяльності, репертуарні переваги, методичні розробки багатьох відомих в Угорщині та далеко за її межами виконавців та педагогів.

Безперечно наукову новизну складають факти надані дисертанткою стосовно специфіки сучасної угорської фортепіанної освіти (на прикладі діяльності педагогів фортепіанної кафедри Дебреценського університету). Автор досліджує дане явище у багатовекторному колі питань, пов'язаних з принципами викладання, репертуарними уподобаннями, особливостями виконавської манери, і все це крізь призму продовження традицій піанізму Ф. Ліста.

У третій главі дисертації та підрозділах автором представлений аналіз інтерпретаційних версій Першого фортепіанного концерту Ф. Ліста викладачів фортепіанної кафедри Дебреценського університету: Золтана Кочіша, Гези Анди, Дьордя Ціффри. І це – ще один позитивний факт у роботі, який має велику практичну цінність для нових поглядів у вирішенні художніх завдань фортепіанного виконавства. О. В. Тонхаізер – Воеводіна підкріплює свої спостереження фактами взятими із інтерв'ю з Дебреценськими піаністами, де на наш погляд вдало складені питання, на які відповідають музиканти, відображають загальну панораму фортепіанного виконавства та педагогіки у ХХІ ст., а процеси, що відбуваються в угорській фортепіанній школі є цілком природними для музичній культурі багатьох європейських країн.

Як будь-яка наукова праця, представлена робота не позбавлена деяких упущень. І питання, що виникли у оппонента, мають на меті їх роз'яснення.

Правомірно запитати:

1. Як ставиться автор до теорії стадіальності, запропонованої Зінкевич О. у роботі «Логіка художнього процесу як історико-методологічна проблема», та на якій стадії розвитку, на думку автора, знаходиться зараз дебреценська фортепіанна школа?
2. На сторінках 64, 77, 80 роботи згадуються імена російських композиторів ХІХ–ХХ ст., твори яких були відомі в угорському музичному середовищі. Правомірно запитати, кого ви можете назвати ще з українських композиторів, що виконувались та виконуються в Угорщині ?
3. У зв'язку з попереднім питанням, який репертуар сучасної дебреценської фортепіанної школи? У своєму дослідженні автор зазначає той факт, що обов'язково в концертних програмах мають бути присутні твори Ф. Ліста, а як

складається справа з репертуарною політикою в контексті сучасних угорських композиторів? Чи знайомі ви з творами сучасних українських композиторів?

4. На с. 87-88 дисертації автор декларує, що Дебрецен – це місто культурного життя, де постійно проводиться Національний конкурс піаністів. Які ще культурні заходи відбуваються у Дебрецені? Наприклад, музичні фестивалі, адже фестивальний рух дуже популярнее явище в сучасному музичному процесі і Європи, і України. Хто є учасником цих проєктів, підтримуються у даному випадку угорсько-українські творчі контакти, тому що як нам відомо, сам Ф. Ліст мав концертні подорожі в Україні у 1847 році.
5. Методи викладання фортепианної гри Дебреценських піаністів знайшли своє втілення у сучасних методичних працях? І якщо так, то назвіть їх.

На підставі всього вищесказаного вважаю, що дисертація «Спадкоємність традицій Ференца Ліста в угорській фортепіанній школі другої половини ХХ – початку ХХІ ст. (на прикладі діяльності Дебреценських піаністів)» відповідає вимогам, які пред'являються до дисертаційних робіт, а її автор, Ольга В'ячеславовна Тонхаізер – Воеводіна, повною мірою заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата мистецтвознавства.

Офіційний опонент

Пономаренко Олена Юріївна
кандидат мистецтвознавства,
доцент, докторант кафедри
історії світової музики

НМАУ імені П. І. Чайковського,

член НСКУ

2 вересня 2016

